

2015. szeptemberi mérnök évfordulók, emléknapiak

4. – 120 éve született vitéz Irsy László építészmérnök

Somlójenőn született Irsy László (1895-1981) építészmérnök, építészeti szakíró, akinek családneve 1930-ig Irsik volt. Oklevelet 1921-ben a Műegyetemen szerezte, ahol 1922 és 1929 között tanársegéd, majd adjunktus volt. 1929-től a budapesti felső építőiskola tanára, 1935 és 1936 között igazgatója volt. 1930-ban kapott vitézi címet. 1936-37-ben az Iparügyi Minisztérium XV. ügyosztályának helyettes vezetőjeként szolgált. 1937-től a Fővárosi Közmunkák Tanácsának alelnöke volt. 1940 és 1944 között a Magyar Építőművészet c. folyóiratot szerkesztette. 28 tervpályázaton nyert díjat. 1950-től az Erőmű Tervező Iroda (ERŐTERV) építésze, irodavezetője, majd főépítésze volt nyugalomba vonulásáig. Számos templom köztük a veszprémi Margit-templom, középület és lakóház fűződik nevéhez. Ő építette az Ajkai Timföldgyár és Alumíniumkohót és annak lakótelepét.

4. – 75 éves az első színes televíziós kép továbbítása

1940-ben e napon, a világon először sikerült elektronikus úton színes televíziós képet továbbítani. Az eljárást Goldmark Péter Károly - Peter C. Goldmark - (1906-1977) Budapesten született mérnök-fizikus, a „telekommunikáció Edisonja” vezetésével fejlesztette ki az amerikai Columbia Broadcasting System (CBS). Goldmark dolgozta ki az első használható színes-tévé-szabványt a CBS-nél (1940), ő találta fel a mikrobarázdás lemezt (1944), s úrtávközlési alkalmazások fejlesztőjeként is tevékenykedett. 1977-ben megkapta az Amerikai Egyesült Államok (USA) elnökétől a tudományos munkáért járó legrangosabb elismerést, a National Medal of Science kitüntetést.

5. – 90 éve született P. Károlyi Zsigmond technikatörténész

Csanyteleken született P. Károlyi Zsigmond (1925-1989) technikatörténész, a vízügyi történeti kutatások jeles képviselője. A Műegyetem könyvtárában dolgozva írta meg a kiváló reformkori mérnök, Beszédes József életrajzát, majd „A vízhasznosítás, vízépítés és vízgazdálkodás története Magyarországon” c. kötetét.

9. - 140 éve született Sajó Elemér mérnök

Őriszentmiklóson született Sajó Elemér (1875-1934) vízmérnök, a magyar vízügyi szolgálat kiemelkedő vezetője (1930-1934), a vízügyi távlati tervezés úttörője. Szaktudását és szervezőképességét 1906-ban a soroksári Duna-ág rendezésénél hasznosította, mint a Kvassay zsilip tervezője és építésvezetője. 1911-ben, a Csepel-sziget csúcsán létrehozott cementkísérleti állomáson betonkeverési vizsgálatokat folytatott. Az ennek alapján Lampl Hugóval közösen megírt *A beton* című könyve 1915-ben a Magyar Mérnök és Építész Egylet aranyérmét nyerte el. 1919-ben a kormány a dunai víziút és a vasúti szállítás közötti kapcsolat megteremtése céljából Budapesten egy dunai kikötő létrehozását határozta el és felállította a Kikötőépítési Igazgatóságot, melynek élére Sajó Elemért nevezték ki. Gazdasági okokból az építkezést többször is leállítást fenyegette; a kikötő megvalósulása Sajó kitartásának, meggyőző erejének köszönhető.

1928-tól a Földművelésügyi Minisztériumban előbb a Balaton ügyeivel, majd a Vízügyi Főosztály vezetésével foglalkozott. Itt született meg 1931-ben híressé vált programja: *Emlékirat vizeink fokozottabb kihasználása és újabb vízügyi politikánk megállapítása tárgyában*. E koncepciója a következő évtizedekben a hazai vízgazdálkodás fejlesztésének egyik alappillére volt. Életének utolsó éveiben foglalkozott az Alföld öntözési gondjainak megoldásával, a szikes területek problémáival, a Duna-Tisza csatorna kérdéskörével, a vízügyi szolgálat megszervezésével.

19-20. – Kulturális örökség napjai

Franciaország 1984-ben kitalálta, az Európai Tanács felkarolta és hazánk is csatlakozott a minden év szeptemberének harmadik hétvégéjén tartandó Kulturális örökség napjai, idén „Földbe zárt kincseink” mottójú programokhoz. A cél – a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, ingyenesen megtekinthetővé tenni az emlékhelyeket, műemlékeket – továbbra sem változott. Információ: www.oroksegnapok.hu

20. – Európai kultúra napja

2008-ban az európai kultúra napja rendezvény a *Falvak Kultúrájáért Alapítvány* kezdeményezésére – öt ország civilszervezeteinek összefogásával – jött létre. Azóta minden évben e napon rendezendő esemény be kívánja mutatni az egyenrangú kultúrák együttműködtethetőségét és egymás melletti fejlesztetőségét.

30. - Helyi önkormányzatok napja

2000. június 13-án az Országgyűlés a helyi önkormányzatok napjává nyilvánította szeptember 30-át, az 1990-es első helyhatósági választások emlékére.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2015-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László